Negyedik évfolyam. 54-ik szám Kolozsvártt, 1874 szomdat, márczius 7.

Előfizetési dij.

Vidékekre postán vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra helyben	1 „

Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Hirdetési dijak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasenstein et Vogler Wien Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttéri czikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendó

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutcza 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek dijaz atnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS A „KELET“

politikai és közgazd. napilap 1874 évi folyamára.

„KELET“ előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélszerübben postai utalványnyal kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

A „KELET“ kiadóhivatala.

Község, megye, állam.*)

Hó! ez derekabb dal, mint a többi....

I.

(L—t.) Huszonegyes bizottság, kilenczes albizottság, szász universitás, számtalan megyei közgyülés, még számtalanabb röpirat s annál is több hirlapi czik: im ennyifelé látjuk megkisértve, hogyan lehetne első sorban a megyerendezésnek, a közigazgatási rendszernek s ebből folyólag az állami háztartás egyensulyának kérdését kedvezően megoldani.

Megmaradjunk-é a régi megyéknél, mind a területi felosztásra, mind a municipalis jogok régi gyakorlatára nézve s ketté metszve a parliamentaris kormányrendszerrel járó bizonyos mérvü központositást, az állam sulypontját egészen a megyékbe helyezzük-e vissza? A központi kormányzat helyett a decentralisalt megyei kormányokkal tegyünk-e kisérletet s evel minden — politikai, financialis, gazdasági, nemzetiségi sat. — bajaink, mintegy varázs-ütésre véget érnek.

Vagy pedig még tovább vigyük é a központositást s a megyei administratiót is teljesen államivá téve, minden kormányzati hatalmat is a ministeriumban központositsunk-e, itt és igy kisértvén meg oly gépezet teremtését, mely a magukat közigazgatásilag tehetetleneknek bizonyitott megyéket helyettesitse s a takarékosság legszigorubb elvének keresztülvitelével igyekezzék deficiteinket kitörülni a törvények lapjairól.

Ime a tervszerü s igy egyedül szóbajöhető két szélső irány, mely a tétova tervezgetés e napjaiban előtérbe lép, mert a darabonként dolgozó kapkodás, mely gomba módra termi porral telt hólyag — gyümölcseit, nem egyébre való, mint, hogy fölpattantva, értéktelen tartalma a négy égtáj felé szétszórassék.

A fenjelzett röpirat, mely a kolozsvári sajtó legujabb terméke, egészen más irányban keresi a bajok nyitját.

Nem adhatja szavazatát a feltétlen deczentralisatióra, mely az állam egységét és hatalmi czélját tenné elérhetlenné. Nem csatlakozhatik a feltétlen centralisatió elvéhez, mely az egységes állam alkotó elemeit, az állampolgárokat fosztaná meg minden öntevő munkásságtól s evel a haza közügyei iránti érdeklődést gyökerében kiirtván, holt gépezetté változtatná azt, mi csak életerős összmüködés által tartható fön, s indítható az életteljes, organicus fejlödés utjára.

A névtelen szerző azokkal se járhat egy uton, kik az állam czélok csak egyikét vagy másikát birják egyszerre munkálni s nem tudják az államférfiu általános tekintetével valamennyi állam czél követelményeit megmérlegelni, hogy igy egyenletes fölkarolások és kielégitésök által megteremtessék e czélok ama harmoniája, „a mely nélkül semmi állandót nem producalhatunk.“

E harmoniát s különösen az államháztartás pénzügyi egyensulyát pedig bár magasan járó terv, de nem fellengő elméletek utján akarja elérni. „Sem kilenczes, sem huszonegyes bizottság nem képes csak ugy egyszerüen megtakaritásokat decretalni, mert az állam-kormányzat csekélyebb költségei épen az államkormányzatnak, a mi viszonyainknak megfelelő szervezéséből eredhetnek, mint következmény.“

Ezért — bár vagyis mivel valamennyi állami czél elérését kivánja lehetövé tenni; az állam-intézö erök összhangzatát elöidézni; anyagi és szellemi érdekeinket a lehető legmagasabb fejlettségi fokra emelni; a különböző ajku nemzetiségek között az érdekközösséget s evvel a jó békét megteremteni; az állam-közviszonyokat megszilárditani s hazánk cultur-missióját, Keletre, biztositani: egy olyan közös kiindulási alapot keres, melyről egységes tervszerüséggel lehessenek minde czélok elérhetök, az állam hatalmi czélja és a polgárok érdekei kibékitve, összeges müködésben fejlödésnek indithatók.

Ez egységes kiindulási alapot, logikai következetességgel, nem fenről, hanem alulról: magából a nemzet életének talajából veszi s közéletünk minden ágazatából meritett kritikai fejtegetésnek nyomán bebizonyitja, hogy minden betegségünk oka, pénzügyi calamitásunk, politikai nézeteink, sőt nemzetiségi viszályaink is közigazgatásunk nem létében gyökereznek.

Ez tehát a megteremtendő, és pedig nem a centralisatió élet-zsibbasztó módján; sem a megyei decentralisatió állam-decomponáló útján; hanem az állam hatalmi czéljának és az állampolgárok autonomiájának oly combinatiójával, mely amazt biztositván, emezt meg nem bénitja, sőt inkább ennek életteljessé tételével, azt a legmagasabb fokra emeli.

E kiindulási alapot, magát a nemzetet néz: hát s kimutatván, hogy a területi beosztásnak és a közigazgatási reformnak az egyetlen biztos alapon, az érdek-közösségen kell fölépülnie: a tényleg meglevő viszonyokat fogadja el s azokból és azok szerint construalja, különösen a nemzetiségi kérdés szempontjából is, a közigazgatás szervezetét a község, szolgabirói járás, melyet autonomicus szervezetbe öntvén, egészen uj tényezővé teremti át, megye, és központi kormány tagozataiban, mindeniknek kijelölvén saját hatáskörét s a fenjelzett harmoniába öntvén valamennyit.

A közigazgatás minden ágazata mellett nem felejti az állam többi czéljait sem; föltárja az egyes miniszteriumok ügy-köreinek ujra teremtendő beosztását; részletezi közgazdasági és pénzügyi, erdészeti és közegészségügyi állapotainkat s a nemzetiségi viszonyok tüzetes fejtegetése mellett részletes tervet nyujt az erdélyi részek, jövendőbeli (kilencz) megyéinek felosztásáról. Az erdélyi részek, különben is, figyelme tárgyát alkotják — „mert az erdélyi részek kiváló politikai jelentőséggel birnak, melyet Budapesten egyszer-máskor távolról sem méltattak eléggé. Lehet, hogy ennek egyik oka az a sokszoros nehézség is, melylyel ez országrész szövevényes ügyei járnak; de szerencsés földrajzi fekvése, a természet adományaiban nagy részt még föl sem deritett gazdagsága azt javallja, hogy erélylyel aknáztassék ki s gyors kifejlödésre segittessék, — — mihez képest a Királyhágón inneni megyék legfőkép nagymérvü ipar fejlödésre segitendők. Ne feledjük, hogy hazánk hatalmi állása Keleten épen az erdélyi részek strategiai és kereskedelmi előnyös fekvésén alapszik, és, hogy ehez képest a helyes közigazgatási beosztásra, ha valahol, itt ugyancsak nagy szükség van, — annyival is inkább, mivel ezt a politikai viszonyok is sürgetően követelik.“

És mind e tervelésben oly kevés az elmélet, oly sok a gyakorlat; oly egyetemes az áttekintés és még is oly apró részletekig terjed a figyelem; oly valódi magyar az intentio s még is oly méltányos az egyes nemzetiségek irányában követendő politika; oly szigoru az eddigi alkotások birálata s még is oly meggyőző, a legmagasabb európai politika szinvonalán álló, a szerzödésileg biztositott közjogi kiegyezési alap nélkülözhetetlenségének kimutatása — hogy nem csak a legnagyobb figyelmet, hanem legtöbb tekintetben, a megvalósitást érdemli, követeli.

Némelyek szerint, talán, igen is sokat mondánk. De midőn a legközelebbi alkalmakkal e nagy fontosságu röpirat részleteinek bonczolására térendünk: reméljük, igazolni fogjuk e tulzóknak látszó állitásainkat.

Addig is olvassa mindenki s maga fogja látni, mint egy megjegyzés szól: az oroszlány körmöket.

*) „Község, megye, állam.“ Falusi levelek, irta N. N. Reves-megye bizottsági tagja. 1874. Stein János bizománya

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

A kis Anna.

Elbeszélés.

Irta: **Grimm H...**

(Folytatás.)

Albert sok utazása közben, idegen országokban, a dolgok éles átpillantását sajátitotta el. Most csak külsőségi értelemben vesszük ezt. Ha Annával sétálgatott a parkban, több izben ugy tetszett neki mintha vad zörögne oldalt s közeledtekre gyorsan tova sietne, s mégis ilyenkor az a gondolata támadt, hogy egy-egy férfi alak suhant el előttök. A kis Anna nevette e feltevését, s azt állitá, hogy paraszt fiucskák vetnek tört ki a madaraknak vagy diót szednek, mert hisz már őszi idő jár.

De egyszer a mint egyedül sétált a mezőn, Emillel találkozott a nyilt uton, ki fejét elforditva tőle, elfogulatlanul haladott el mellette.

Mit jelentsen ez? A két birtok csaknem egy mértföld távolságra feküdt egymástól.

Vé re egy este, a mint Albert az alkony félhomályában ismét magánosan járkált a kertben, tisztán hallotta a mint a kert alacsony kökeritéséről valaki beszökött a kertbe, s arra tartva egyszerre csak ismét a fiatal ember állt előtte, hanem ez gyorsan elhaladt mellette, egy pázsitos hely felé beljebb s oly hangot hallata, mintha kutyáját hivná.

— P... urhoz van szerencsém, ha nem csalódom? kérdé Albert hozzá lépve.

— Ugy van, jó estét kivánok. Kutyám amott tul a rácsozaton bészökött s egyszerre csak itt benn hallám csaholni, s hirtelen magam is átugrottam, hogy elcsaljam innét. Nem tudom ez állat néha mintha nem is ismerné már hangomat.

— S itt a kert környékén szokott ön vadászni? ha szabad kérdenem.

— Nem; itt a közelben voltam valami dolog végett. Eszembe jutott, hogy vissza felé gyalog tegyem meg az útat hazáig, legényem a lovakkal elébbre ment.

Mindezt hanyagul s félig elfordulva adta elő, kutyájának fütytyintett, s ujjával fenyegette, a mint ez a sürüből elébe sietett.

— Alkalmasint gyakran van önnek itt a közelben dolga? kérdé Albert udvarias, de kissé kétkedő hangon.

— Miért kérdi ezt ön? viszonzá Emil s oda nyujtá kezét a kutyának, melyen az a magasba szökkent.

— Mert már több izben véltem önt itt a közelben látni. Nem ment-é el ön a minap is ott az út hajlásánál mellettem?

— Az lehetséges.

— Kár, hogy bár egy perczre nem szerencséltetett ön látogatásával.

— Közelebbről meg fogom tenni, ha nincs önnek ellenére.

— Fájdalom, hogy ez esetben hihetőleg engem s barátom családját nem fogja ön már otthon találni, mert holnap után Olaszországba utazunk. Jó éjt kivánok! Ez óhaját kifejezve, melyet egy nagyon lekötelező meghajlással kisért, elfordult Albet s csendesen folytatta utját.

(Folyt. köv.)

A vallási krizis Európában.

— Renan Ernőtől. —

I.

(Folytatás.)

„De elfelejted, fogják mondani, a szolgálatokat, melyeket a forradalmi szellem akarata ellenére tesz azon iránynak, mely a forradalommal gyökeresen ellentétes. Nem látod, hogy az ellentétes, alkotni mit sem tudó eszmék zürzavarában mozdulatlanul állva, a pápaság egykor áldani fogja e hibákat s uralkodni fog ujból, a szent szövetség lelke lévén a forradalom ellen.“ A jövő e látképe nem tetszik előttem igaznak. Mindenekelőtt a forradalom nem fog a szláv és német népeknél annyit hatni, mint a latin országoknál. S ha valamikor e népeket mélyebben fogja alterálni, nem a pápaság lesz, a mely őket megmentendi.

Sőt ellenkezőleg, a pápaság nálunk mint a forradalom remédiuma vagy a forradalom létrehozója szerepel. Különben az okoskodás, a mely ellen szólok s mely az intelligens katholikusok részéről szokott világgá bocsáttatni, helyes lehetne, ha a kérdéses hajó szolidsága már próbát állt volna. De nem állt. Az egykor a zátonyokon áthatoiásra ugy fölszerelt lármüvön most fölcserélvék a részek, meg van változtatva az arány. A sulypont át van helyezve. S a legkisebb test közrehathat igy a legnagyobb viharra. Igy az ész és a tudomány, bármily védteleneknek s könnyüeknek látszanak is, örök tartamuak, mert az igazság alkotta őket. Semmi a mi ezekből van, nem semmisülhet meg, mindig elnyomva, uj életre kelnek; de azért a pápaság még is a haótörés utján van már. Azon elfoglalt álláspontja, hogy nem látja a valóságot, hogy bizton vár valamely csodára, melylyel az ég megmentendi, nincs minden nagyság nélkül s mi nem fogjuk tisztelet nélkül tekinteni a látványt, mely meglepi a jövőt. 1870. sept. 20-án, ép mikor az első ágyu szegeztetett a Pius kapu ellen, a rajongók még mosolyogtak s azt kiabálták: „Nem fognak bejönni.“ E korlátolt modoru várakozásnak meg kelle termenie következményeit. Igy vesztették el a zsidók is templomukat, azon ürügy alatt, hogy isten az utolsó perczben az angyalok légióit küldi megmentésükre. Igy kompromittálják mindennap Francziaországot, a csodákkal telt mult emlegetése s a természetfölötti protekczió igérete által. A bölcészet nem zárja ki a hitet az örök igazság eszméje iránt, a mely felé minden igaz meggyőződés a bensőség áhitatával fordulhat; de mint az elbizottság tényét tekinti azt a hitet, mely az isteni tervekre hagyja magát, a gondviselés öröködésére hivatkozik, bármely mulasztásokat követ is el s bármily kevéssé használja is föl segélyül, a mit felhasznál.

II.

Ha az 1870-ki háboru következménye csak az lett volna, hogy Francziaország hadseregét kénytelen volt Rómából visszavonni, a remény nem egy indoka maradt volna legalább a jövőre nézve, a katholikusok számára fenn: de az 1866-ki és 70-ki események egyik legkomolyabb következménye az volt, hogy létrejött a protestáns, hatalmas s arra lelkesült és elszánt Németország, hogy, mint minden győző, néhány évig kezében tartsa Európa felett a hegemoniát. Az igy alakult állam a pápaságra nézve halálos ellenség. Két tényező alkotja a győzelem által rögtönzött emez eredményt: egyik Poroszország, a másik a német nemzeti párt. Mindkettő lényegében tagadása a római katholiczizmusnak.

Poroszország, mely magva volt a császárságnak, a protestantismus leánya legegyenesebb ágon, a protestantismus ragadta ki a semmiből, az volt létjoga. A porosz felfogás az egyháznak az állam alá rendeltetéséről ellentétben van a katholicus felfogással, a mely szerint az államnak csak annyiban van létjoga, a mennyiben az egyházat istápolja s engedi uralkodni. Poroszország mindenekelőtt egy hadsereg, egy doktrinér közigazgatás, jó vagy rosz bölcselemmel, de alappontjaiban a theokrátia tagadásával; a Syllabus ugy látszik, mintha egyenest ellene készült volna. Nincs porosz államférfi, a ki nem vallaná, hogy az egyén mindenekelőtt az államé, mely őt neveli, szabályozza, intézi, felhasználja. „Istennek inkább engedelmeskedjetek, mint az embereknek,“ oly maxima az, mely előtt e politikusok nem tartják kötelességüknek meghajolni.

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

— **A válságnak** nincs ujabb jelensége, tájékozatlanság jelzi a helyzetet, a Lónyai párt azonban ép e körülményt igyekszik kizsákmányolni s vacsorái körül csoportositani a szétüzött deákpárti nyájat. Aggasztó omen a hon javára nézve, hogy e különben alakilag kifogástalan mozgalom személyes érdek körül fordul meg s egy bukott miniszter székéért a Deákpárt tömörülését tüzve ki czélul, ép a meghasonlást teszi még élesebbé. A keddi vacsorán 37-en jelentek meg (mintegy száz meghivó volt szétküldve.) Felszólaltak az összejövetelen mindenek előtt b. Kemény Gábor és Pólya József, kik egy héttel előbb nem lévén jelen, kijelenték hozzájárulásukat az akkor hozott határozathoz. Kivülök még felszólaltak: Tavaszi Endre, Ghyczey Samu, Wächter Frigyes, Gozmán János s mások.

A vacsorának következő határozat lett eredménye:

1-ször. A kormányzat és a törvényhozás sikertelensége által veszélyeztetett parlamentarizmus érdekében és közállapotaink javitására erős kormányt kiván s minden oly miniszteriumot támogatni kész, melynek tagjaiban biztositékot talál arra nézve, hogy

2 szor. Ausztriával való nemzetközi viszonyunkat mostani alapján és alakjában érintetlenül föntartja és megőrzi.

3 szor. Az állami háztartásban az egyensulyt mielőbb helyreállitja s e czélból gyökeres intézkedéseket tenni elhatározott akarata van s ezzel kapcsolatban az országnak nemzetgazdászati érdekeit s önálló hitelforgalmat biztositani képes.

4 szer. Legfőbb gondját a közigazgatás és igazságszolgáltatás oly szervezetére forditja, mely által a törvénytisztelet és a jogrend biztosittatván, a magyar államiság követelményeinek érvény szereztetik."

E határozat után Wächter Frigyes állott fel s a következő beszédet mondta:

„Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned halnod kell", ez közös jelszavunk. Meg vagyok róla győződve, hogy a kik itt jelen vannak, mindnyájan azon eszmének hódolnak, hogy magyar hazafiaknak tartják mindazokat, kik azt vallják, hogy ezen földön kivül nincsen számukra hely, itt kell élniök, itt, vagy érette kell meghalniok. Mi erdélyi szászok ezen elvet valljuk, s ezért igényünk van arra, hogy jó hazafiaknak tekintessünk. Ha azt tartják rólunk: prudentes es circumspecti, ebből az következik, hogy nem egykönnyen megyünk át a határon, melyet az ész elénkbe szab. Magunktartása az országgülésen hét éven át erről mindenkit meggyőzhetett. Erre hivatkozva megköveteljük, hogy minden született magyar minket szászokat jó magyar hazafiaknak tekintsen mindaddig, mig hazafias kötelességeinket teljesitjük. — Mióta Lónyay nem miniszterelnök, azóta Magyarországnak kormánya többé nem volt, minden ember azt teszi, a mit akar, s mindenki azt hiszi, lehet miniszter, ha Gneistot olvasta. Én pedig azt állitom, hogy a házban sokan, s a magyarok közül számosan Anglia s más külföldi államok törvényeit ismerik, de Magyrországéit nem. Annál kevésbé ismerik a magyarországi magyarok Erdély törvényeit és viszonyait. Jogelméletekből indulnak ki az emberek, s nem a joggyakorlatból, s a miniszterek a bársonyszékből nem tudják mit mondanak, midőn a magyar államiságot hangoztatják, mert a magyar közjog hisztorikus részleteit szem elől tévesztik.

Néha maga a miniszter elfeledi, hogy mindenki magyar, ki ezen a földön jár. Egy kérése van a szászoknak a magyarokhoz és ez az: legyenek a magyarok őszintén áthatva attól, hogy midőn a szászok valamit kérnek, mint becsületes jó magyar hazafiak kérnek, szavazzák őket le, ha ugy találja a ház többsége, hogy nincs igazuk, de előbb hallgassák meg őket s engedjék meg, hogy fölvilágositással szolgáljanak. Szép magyar hazánk jobblétét kivánom!"

A beszéd kétségen kivül elég hazafias, kérdés azonban: a czélzata is az-e?

Bukuresti szemle.

A vöröseknek minden futkározás erőlködés daczára, hátra kellett vonulniok Boereszkó Vazul külügyministernek a román parlamenti életben páratlan beszéde elől. Bozianó népszerüségét ugy elfutta, mint a krivecz (Nemere) a havat. Boereszkó eddig is a legkitünőbb roman szónokok egyike volt, hanem most a senatusban több óráig tartó remek beszédével, mindannyiakat homályba boritotta, oly szépen folyékonyan egyetlen most élő román sem beszéli a románnyelvet mint ő. Hozzájárul még az az erős és tömött érvelés, mely előtt önkénytelenül kapitulál az ellenzék s magában igy duzzog: „Csak ez a Boereszko ne lett volna." Na de ott volt és az a senatus, melyet egy Ghermanu léhaskodása a Romanul szerint örjöngésbe ejtett 41 szavazattal 18 ellen minden módositás nélkül elfogadta az országgyülés által elfogadott törvényjavaslatokat a büntető codex nehány szakaszát illetőleg.

Hogy mennyire égető szükség volt az esküdtszék hatáskörét szükebbre szoritni s mennyire viszsza élt e nép a legszebb polgári joggal, álljon itt Boereszkónak kétségbe vonhatlan beszédéből egy pár adat: „1866-ban volt 111 gyilkossági büntény, 1873-ban már 212. 1866-ban volt 34 kisebb nagyobb tolvajlás, rablás, 1873-ban kilencz hónap alatt volt 505. Kérdem most már Bozián urat, avagy nem oly tünemény-e ez, a mely megrendit? Könyű a tapsokért szépen csengő pengő szavakat hangoztatni ez ellenzéki uraknak, de gondoljanak az áldozatokra, melyeknek elkövetőit védik." „A közönség itélni fog — igy kiált közbe Bozian — az ellenzék és önök között." „És a tudomány önöket elátkozza" vágja vissza Boereszkó a senatus tapsai között. Bozián az idegeneknek tulajdonitotta a büntények ily rohamos felszaporodását, a kik elárasztották Romániát. Ügyes kortesfogás az ignotusuk elámitására, az idegenek elleni gyülölség élesztésére, a népszerüség vadászására, de Boereszkó kimutatta, hogy 1864 előtt ép annyi idegen volt az országban. Aztán ki teszi meg az idegent adószedőnek, pénztárnoknak? Senki, mert idegen ilyen állomásra nem is juthat. Boereszkó kimutatta, hogy ennek mind az esküdtszékek voltak okozói, mert minden rablót föl mentettek s igen ügyesen azt kérdezte az öregek tanácsától, ha az-e a czélja, hogy a tolvajokat védelmezze? De kimutatta azt is, hogy az ellenzék egyetlen szónoka sem szólott a tárgyhoz, hanem beszélt a a nagy politikáról czifrán és zengedező frázisokban. Volt mit hallani még egy Jón Gyikának is, a kit másképp jeles főnek tartanak. „Az ellenzék rágalmai csufosan meglőnek czáfolva. Szomoru bukás és dicső győzelem!" kiált fel a Pressa. Nem is oknélkül, mert Románia a vörös szabadelvüség keskeny pallójáról az örvénybe bukott volna, ha tovább is a Kogalnicsanók 1864-iki pallóján haladott volna. Nem hiába mulattam oly soká e tárgynál. Én is idegen vagyok itt sok más ezerekkel, kik felforrtak Bozianó méltatlan gyanusitására s aggódva néztünk ilyen ember győzedelmére.

A mitropoliáról nem irhatok semmi ujat, mert Zegeneskó ezredes képviselőnek lemondását nem kellemes dolog szellőztetni. Pár szóval igy fejezhetném ki: corruptió és immoralitás minden felől. A többi a törvényszékek dolga. A herczeg testvérének elutazása nem uj dolog már, de mégis visszatérek, hogy ismételve kifejezhessem, miszerint Károly lemondása vörös koholmány et nihil aliud. Azt hiszik a jó emberek, hogy Fridrik jobb fogna lenni, mint Károly, pedig bizony mutato nomine lenne az egész s aztán egy csalódással megint több. A mostani idő sehogy sem kedvez az ábrándoknak. Igy fogja fel ezt a „Pressa" is, a ki uralkodónk sz.-pétervári utját a legnagyobb érdekkel kisérte és Andrássynkat ismételve Európa legkitünőbb diplomatájának nevezi. Bármit mondjanak a vörös atyafiak, de a „Pressa" ma itt a hangadó lap. A „Trompetta Kárpáczilor" ez a román Bolond Miska, szokása szerint legénykedik mint vén kakas a szemétdombon, de megirtam önnek, hogy ne vegyék ezt számitásba. Czézár Boliák régen igaz ékszerárus, de ezt neki soha sem fogják itt elfeledni. Ottan ottan fejére teszik az itteni élczlapok a koronát nagy gombókkal és lábaira huzzák a magyar sarkantyus csizmát.

A kik tudják, hogy ez mit jelent, azok jóizün nevetnek s ez neki elég kitüntetés. Szivesebben foglalkozom azért helyette Reményinkkel, a ki Odesszából irt Marsilláknak, hogy Bukurestet, hová oly sok emlék füzi, utjába fogja ejteni. A jó szivü franczia melegen üdvözölte és biztatta, de Reményi ismét mást gondolt, Podoliaba rándult s mint másodszor irta, hozzánk csak akkor fog jöni, midőn a fársáng fáradalmait kissé kihevertük zsebeinkkel együtt. Se baj, ő akkor is bien venu leend, mert a románnotát még ugy soha senkisem huzta itt mint ő s igy feledve csakugyan nincs. Addig is van itt mulatság mint talán sehol. Az árvaház javára rendezett tombolás bál 20 ezer frankot jövedelmezett. A jegyeknek még csak akkor volt olyan nagy kelete, midőn boldogult Havi a Hunyadi operát legelős őr adta. Heliad emlék-szobrára is nagyszerü előadásra készülnek, de a vörösek nem elegyednek bele. Heliád román Kazinczy volt és nem Janku, innen lehet megérteni a vörösek némaságát. Aztán meg egy kis kölcsön Goleszkóért, kit megint a fehérek nem tartottak elég nagynak az emlék-oszlopra. Ha már a halottak közé tévedtem, megemlitem, miszerint a melumi törvényszék Suczót — a ki Gyika Miklóst mult év őszén Páris mellett párbajban megölte — négy évi fogságra itélte. Segédeit 3—3 évre és a Gyika segédeit 2—2 évre. Sok tanulságos jelenet fordult elő ezen végtárgyaláson, a melyek nagyon sötét szinben tüntetik elő a román gavallérságot, a lazult családi életet és más egyebeket. „Herczeg! mondá egyebek között az elnök, hol van-e önnek szive, ki ellenfelét főbe-lőtte és aztán elszaladt? Nem tehettem másképp, lőn a herczeg válasza.

„Na tehát hallgassa meg, mit mond a bérkocsis, ki önöket kivitte s miként szégyeniti meg azaz egyszerü ember a herceget" A kocsis: „uraim ugy elszaladtak „comme des voleurs"! Elnök; „Herceg, ön ellenfele ártatlan volt, a jegyzőkönyvek, a melyeket Jászvárról elhoztunk ezt bizonyitják" Suczo: Elhiszem, mert Romaniábanannak az érdekében csinálják a jegyzőkönyvet, a ki jólmegfizet.' Elnök: „Herczeg, ön ellopta édes anyjától gyermekét" Herceg: „Nem loptam, mert enyim volt a gyermek és igy csak apai jogommal éltem." Elnök: „minden ilyen czimü rabló igy védi magát." Herceg: „Olyan körből akartam gyermekemet kiszabditani a melynek beléletét itt nem szellőztethetem" Elnök: „Önnek haldokló ellenfele igy szólott: Suczó nem ugy bánt velem, mint nemes ellenfél, hanem comme un barbar, az ilyen e professo bajvivókat becsületre fogjuk tanitani, kik egy tanu szerint az ártatlan bárányt mészárszékre viszik." Gyika valóban még gyermek ifjú s ártatlan bárány volt, ki addig még pisztolyt sem fogott kezébe, de Suczó ugy ütötte kétszer pofon, hogy órán megindult a vér s aztán rögtön ki is hitta . . . Eresszük le a függönyt az ilyen gavallérság elől.

Háromszék felirata

a közigazgatás berendezése s a szék anyagi helyzetének javitása tárgyában.

Mélyen tisztelt képviselőház!

(Folytatás és vége)

A honvédek jelen zászlóaljakra osztott kezelési rendszerében is az ezredekbe való beosztásának valószinü létesitése esetében egy ezredi keretnek K.-Vasárhelytt leendő elhelyezését azon okból is kérjük a mélyen tisztelt képviselőház által kieszközöltetni, mert azon városban a királyi honvédség elhelyezésére elegendő épületekkel rendelkezhetni, melyeket különben értékesiteni nem lehetne. Továbbá pedig a honvédség ruházati felszerelését, takarékossági szempontból jövendőre beszüntetendőnek véleményezzük, miután a jelenlegi felszerelés több évekre elegendő. Igy a törzs állományok és a kezelési költségek kevesbbités folytán tetemes összegek megtakaritása eszközöltetnék.

Anyagi bajaink mellett nagy mérvben nyugtalanitják a közhangulatot a naponta inkább terjedő és államunk belbékéjét veszélyeztető nemzetiségi izgalmak; melyek egyik okát kénytelenek vagyunk a nemzetiségi törvénynek tulajdonitani; mely a mellett, hogy hazánk polgárai közt választófalat emelt a helyett, hogy az illetőket megnyugtatta volna, azoknál oly vágyakat gerjesztett, melyek államunk egységes tervezeténél fogva ki nem elégithetők.

Ezt fenn idézett törvény természetes következményeinek tartjuk, a mennyiben a nemzetiségi jogok törvényszerü elismerése által egyfelől az egyéni hiuság, dics és szereplésvágy ébresztetett föl, másfelől pedig külön ajku polgártársainknak azon előnyt helyezte kilátásba miszerint nemzetiségi joguknál fogva könnyebben fognak hivatalokhoz juthatni.

Okulva a mult szomoru tapasztalatain, és látva azt, hogy az igazság és méltányosság téves felfogásán alapult engedékenység idegen ajku polgártársainknak nemzetünk iránti rokonszenvét és a közös haza iránti érdekeltségét nem hogy nevelte volna, sőt ellenkezőleg a nemzetünk iránti gyülöletet fokozta, mely ellenünk szort méltatlan rágalmakban nyilvánult; és oly merényletekre ragadtak, melyet ugy saját mint államunk érdekeinek koczkáztatása nélkül türni nem lehet, nem szabad!

Meggyőződésünknél fogva a nemzetiségi törvénynek nem módositását, hanem eltörlését látjuk tanácsosnak; mert ott, hol méltányos eljárás eredményre nem számithat, ott csak is a szigor biztosithatja a sikert.

Ezen kivül szükségesnek tartjuk oly intézkedéseket létre hozni, mely ezen üzelmeket nem egyedül törvényes, hanem társadalmi uton is képes legyen egyensulyozni.

A megyék kikerekitése is valamennyire elősegiti ezen czélt, de leghatályosabban az által látjuk ezen államunk egysége ellen intézett törekvéseket egyensulyozhatni, ha az aldunai és az erdélyi részek kel határos vidékekre a székelyföldről és az altöldi nagyobb tömörült helységekből magyar ajku lakosok telepittetnek.

Az Andrássy miniszterium alatt Lónyai és Gorove miniszterek által ez ügyben tétettek is lépések, de fájdalom ezen terv is mind más sok üdvös intézkedés feledékenységbe merült; pedig az állam léte, biztonsága nemzeti létünknek egyedüli alapja, melyet megszilárditani elodázhatatlan kötelességünk.

Fennebb elősorolt okokból, midőn ezen felterjesztésünket, a mélyen tisztelt képviselőház elébe juttatjuk azt, azon biztos reménynyel tesszük, miszerint a haza önzetlen szeretete és ebből folyó kötelemérzet, mely képes volt a veszély perczeiben mindannyiszor egyesiteni nemzetünket, hazánk jelen válságos helyzetében is diadalmaskodni fog a pártoskodás szenvedélye fölött; és a mélyen tisztelt képviselőház közeljövőben egyesült akarattal és erőben meg izmosodva fogja szentelhetni munkásságát a kitüzött államnak jólétét s biztonságát czélzó intézkedések megalapitására.

Kelt Sepsi-Szt.-Györgyön, 1874. febr. 26 án tartott közgyüléséből

Három és törvényesen egyesült Miklósvárszékek községének.

Jókai Mór Bismarcknál.

(Vége.)

(Itt megjegyzém, hogy a kölcsönös védelmet és szövetséget őszintén óhajtja is minden előrelátó magyar politikus.)

A herceg igy szólt tovább:

„Ezt a missiót, a mit önök teljesithetnek, a szomszéd államok nem tölthetnék be. Kell e Németországnak még több papi uralomtól aláaknázott tartomány? Még most is vannak jó bayátaink, akik azzal gyanusitanak bennünket, hogy mi az osztrák örökös tartományokat annectálni akarjuk. Isten őrizz! Elég bajunk van Elsass-Lothringennel, elég a dán határ perrel; s ha geografiai tekintetek nem parancsolták volna, egy talpalatnyi földet sem csatoltunk volna Németországhoz, a min francia lakik. Ez a soha ki nem békithető vad ellenség! Mert a francia vad nép? Huzzuk le belőle a szakácsot, a szabót s a fodrászt és ott találjuk a rézbőrü indiánt. Bár attól a bajtól tudnánk megszabadulni szép szerével, a mit már szereztünk, nem hogy az osztrákok bucsujáró népeire áhitoznánk. S ugyan mit kezdenénk Bécscsel mint határvárossal. Bécsnek, Budapestnek missioja van a civilisatio és kereskedelem gazdag központjaival alakulni. És a mely német miniszternek eszébe jutna Ausztriáról valamit elfoglalni, az meg volna érve arra, hogy. . . (itt mutatta kézzel a „felakasztást.") Én részemről, ha az osztrák tartományok „erővel" akarnának hozzánk jönni, képes volnék „ezért" háborut kezdeni „ellenük." Az osztrák-magyar manorchiát senki sem fogja hosszu ideig bántani, a mennyire emberi észszel az időjárás előre megjósolható. A német diplomatia törekvéseinek sikerült Oroszország és az Osztrák-Magyar monarchia közti egyetértést utba igazitani. Most ez megvan. — Nekünk keserves lett volna választanunk (zu optiren) azon esetben, ha e két jó barátunk egymás közt összeveszett volna. Most szövetkezve vagyunk, nem mint a hajdani saint Allianceban, hogy az uralkodók egyetértésével a népeket elnyomjuk, hanem hogy a béke biztositásával a szabadelvü kifejlődést, a népek boldogitását tegyük Önöknek a királya „most" már egészen népszerü és kedvelt uralkodó Magyarországon.

(Valóban az.)

„Ő hozzá minden népfaj hüsége csatlakozik, legyenek önök felőle bizonyosak, hogy ez egyetértést, melyen nyugszik, semmi külbefolyás nem fogja megzavarni, s ha Osztrák-Magyarország békéjét bárki is nyugtalanitá, az Nemzetországot magával szemközt találandja. De nincs is érdekében senkinek, hogy önöket megtámadja. — Miért tenné azt Oroszország? — Területe Japántól a keleti tengerig oly nagy, hogy Galicia csekély nyeremény lenne hozzá. Azsiában azért folytatja hóditó hadjáratát, hogy elégedetlen elemeinek foglalkozást adjon. A Kaukazus „szurok" volt rá nézve. Galiciából azt a részt foglalhatná el, a mit ruthének laknak; három millió félbarbár lélek. Mi szüksége azokra? Elég baja van már a keleti tenger német faju három milliónyi népének russificatiójával. S ez sem hasznos rá nézve. Az én honfiaim, a németek igen szorgalmas, erényes, dolgos, becsületes, takarékos népek; de ha egyszer oroszokká lesznek, megkétszerezve veszik át az orosznak csak a hibáit, s elvesztik saját jó tulajdonaikat. — Gyakran jártam vadászatokon Oroszországban; ott hallottam azt a példabeszédet, hogy (itt oroszul mont a herceg; nem tudtam megtartani; aztán megmagyarázta németül) „ha az orosz lop, annyit lop, amennyi neki magának egy napra elég; de ha egyszer a német lop, az annyit lop, hogy a gyerekeinek is maradjon belőle, még holnpra is." Oroszországnak nincs szüksége európai hoditásokra többé; otthon van mit meghóditania. Erdély elfoglalása Oroszország által, vagy segélyével bárki által, pedig nevetséges mese!

(Emlitésbe hoztam a keleti kérdést,)

„Ott sincs semmi elfoglalni valója Oroszországnak; ugyan mit csinálna Konstantinápolylyal, ha ma oda ajándékoznák neki.

(Reményemet fejezém ki az iránt, hogy ily esetben Magyarországon is fel fognak hagyni a nemzetiségi izgatásokkal, a miket orosz kéz munkájának hisz és hirdet mindenki.)

„Tudnia kell önnek, hogy kétféle orosz politika van: az egyik a szentpétervári, a másik a constantinápolyi. A mint egy követ Constantinápolyba megy, az rögtön megbolondul a többiek között; azok szüntelen veszekszenek egymás között, versengenek, czivakodnak, intrigálnak, s csinálják az európai politikát, mintha rájuk volna bízva, csupa egymás iránti ellenszenvből, mig vissza nem hivják őket. Ha van önöknek bajuk orosz cselszövényekkel, azok csak Konstantinápolyból jöhetnek, nem Szentpétervárról s igy semmi komoly alappal nem birnak. Az orosz czár és kormány őszintén akarja az egyetértést fentartani.

(Bátorkodtam gyönge aggodalmamat kifejezni netaláni uralkodó-változás esetére.)

„Higyjék el önök, hogy az orosz trónörökös épen azon politikát fogja folytatni, a mit a mostani czár folytat. Ez egy derék, nyugalmat és békét szerető családapa: kinek eszében sincs Tamerlani vagy Napoleoni hadjáratokat tervezni; Nagy Péter czár testamentomát végrehajtani; a ki örül, ha családja körében boldogul élhet. — Ez oldalról nincs önöknek mit tartani. — Az egyetlen ember, a ki jelenleg az európai békét megzavarhatná, a pápa. — Ön nem katholikus ugy-e bár?

— „Sőt cálvinista vagyok, még pedig kemény nyaku. De ha katholikus volnék is, azok Magyarországon fölvilágosodott emberek s ott vallásháborura tábert keresni senkinek sem sikerülend.

Itt azután elmondta a herczeg, hogy mi véleménye van a pápának. Ez köztünk maradhat. „Mi egyébiránt nem tudjuk, hogy ki az a pápa?" végezé.

Ismétlém, hogy a magyar nép vallási dolgokban a legtoleránsabb, többféle felekezet él együtt békésen minden faluban; s azoknak semmi kedvük dogmaticus kérdésekért egymás szomszéd házát felgyujtani.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Itt azután áttért a herczeg magyarországi élményeire, hogy egyszer lovakat vásárolt, s a remondákat vezető huszároktól sokszor hallá azt a szót „isten, isten!“ mig egy végre azt mondá: „három isten!“ — A vezénylő lovas tisztől kérdezé, mit tesz az? Ez azt felelte (nem sokat tudott magyarul), hogy a magyarokuál háromféle vallás van, katholikus, protestans és görög, a katonák a felett vitatkoznak; Bismark sehogy sem akarta a magyarázatot elhinni, mig a kecskeméti főbiró felvilágositá róla, hogy ezt a szót nem annyira imádságképen, mint erőkifejezésül szokták használni erre mifelénk „Ez bizony még most is ugy van.“

Ekkor bejött a herczeg titkára egy halmaz hivatalos irással, én bucsut vettem, miközben a herczeg nyájas kézszoritással meghivott holnapi estélyére, a hol Németország képviselőivel megismerkedhetem.

Megjegyzem még, hogy a beszéd közben folyvást két szál plajbász volt Bismarck kezében, olyan hosszu két iral, hogy nekem sétabotnak elég volna. s mikor azt mondta, hogy Austria tartományaira nem áhitozik, azzal demonstrált, hogy „ekkora darabot sem akarunk többé senkitől elfoglalni, mint ez a plajbász!“ Az igaz, hogy „az a plajbász“ a „térképen“ egész Triesztig leérne.

BELFÖLD.

Zilah, 1874. márcz. 3.

Jelen hó elején az inségesek javára szép áldozatot hozott Zilah, közönsége ekkor nyilt meg ugyanis a helybeli inségesek javára rendezett női bazár, Warga Endre derék polgármesterünk elnöklete alatt. A polgármester ur, ki a szegénysorsuak állapotát melegen szivén hordja s már pár éve mult, hogy minden módot elkövetett, miszerint segitsen ezek nyomasztó állapotán: concertet, bált stb. rendezvén, melyek azonban mindig silányul jövedelmeztek, most azon gondolatnál fogva kisérelte meg bazárt rendezni, hátha a közönség a mulatságok ez uj módozata által könnyebben lesz megnyerhető. Ugy is történt, mert a 18 urnő közremüködésével rendezett bazár, valósággal fényesen sikerült.

Mig kitüntetném az eredményt, szólok pár szót azon dijakról, melyeket a vendégek előlegesen is fizettek. Ugyanis a bemenetnél egy fiatal hölgy árult beléptijegyet 20 kron dbját, beljebb két hölgy virágcsokrot tüzött a vendégek mellére tetszésszerinti dijért. (A virágot áruló nők 50 frtot gyüjtöttek.)

A terem balfelén két sátor volt elhelyhezve mindenféle csecsebecse tárgyakkal, czukorfélével és képekkel diszitve, jobbfelől pedig egy hosszu asztal volt telerakva ételekkel, különféle italokkal, azonkivül a vendégek részére 9 asztal állott megteritve, mindegyiken egy-egy étlap, melyek szerint egy adag sonka, pulykasült, avagy bélpecsenye kenyérrel együtt 20 kr volt. Egy adag tészta 10 kr. Egy butelia bor 20—30 kr. A kelner szerepet 5 urnő vitte kitünő tappintattal, ezek, valamint a többiek is egyenruhában voltak öltözve. (fekete kelme, fehér babbal). A terem közepén, miután a Dávid bá hegedüjének édes hangjai s a jó bor melegen feltüzelték a kedvet, vidám táncz fejlődött ki s a nagyságos kelnerekkel lejtő gentlemennek 1—5 frtig fizettek meg egy-egy tánczot. Nem volt arcz egyis, melyen ne sugárzott volna vissza a valódi jókedv, a vidám kedélyesség.

Igy mulattunk, nevettünk a sirók javára éjfél után 3 óráig. Az el nem kelt tárgyak kisorsoltattak, egy sorsjegy ára 10 kr volt. A nyeremény és vásárolt tárgyakkal aztán nyugalomra távozánk. Másnap meglepetve vettük tudomásul, hogy a bazár 605 frt 17 krt jövedelmezett.

Zilah város közönsége ez alkalommal ismét egy szép jellemvonást mutatott fel magáról, derék polgármestere és az áldozatkész hölgyek fáradhatatlan közremüködésében, kik e napnak hervadhatatlan koszoruját megkötötték.

Éljenek a derék honpolgárnők a haza javára sokáig!

Egyik levelező.

Székely-Udvarhely, febr. 30. 1874.

Székely-Udvarhelyen a kereskedő és gyógyszerész segédekből 11-en össze tettek 92. forintot o. é. oly czélból, hogy az udvarhelyen felállitandó önkénytes tüzoltó-egylet javára abból rendezzenek egy táncz-estélyt, s a mennyiben a fennirt 92 frt, a kiadásokat nem fedezné a többlet pótoltassék a bevételekből, a fennmaradó összeg mint alaptőke jövedelmezés szempontjából adassék hatósági kezelés alá.

Ezen üdvös czél létesitéséhez járultak: Gállfi Ernő gyógyszerész segéd 10 frt, Gergely János kereskedő segéd 10 frt, Simai Vilmos 10 frt, Bálint Károly 10 frt, Keiser Henrich 9 frt, Imre Sándor 12 frt, ifj. Persián Márton 7 frt, Kovács Gábor 5 frt. Daczó József 5 frt, Mártinovics Koszti 7 frtot, Persián János 7 frt, összesen 92 frt o. é.

A tánczestély megtartatott januárius 17-én, mely alkalommal a bevétel összege a felül fizetésekkel együtt tett 106 frt o. é, mely 92 frttal együtt véve teszen 198 frt o. é. kiadás 156 frt o. é., a kiadás összegét leütve, a bevételből marad 42 frt o. é. — mely hatósági kezelés alá adatott.

Felül fizettek; Lengyel Péter 9 frtot, Nenovics Szilárdné 4 frt, p. m. Kovács János 3 frt, Szonkovics János 3 frt, Princz hadnagy 1 frt, Hermann György 1 frt, dévai gyógyszerész, Lengyel Gergely 2 frt, gyógyszerész segéd Bália Ödön 1 frt, összesen 24 frt o. é.

E kimutatás szolgáljon az illetőknek nyugtául.

Székely-Udvarhelyt, 1874. febr. 15 én.

A városi tanács.

Törvényszéki csarnok.

A kolozsvári kir. törvényszéknél tartott bünügyi végtárgyalások.

1) Csere János ellen csalás büntényért. (Elnökölt Szentiványi Gyula, közvádló Bodor László.) A vád szerint Szász Mihály temesvári iparos 1874. jan. 18-án Kolozsvárra érkezvén, hogy itt, mint honvédhuszár a századhoz szolgálattételre jelentkezzék, uti podgyászát Csere János györgyfalvi lakós által Csapó Sándor nevü korcsmároshoz vitette s ott ennek gondozása alatt hagyta. Másnap megjelent Csere János a korcsmában s kérte, hogy Szász Mihály holmiát adják ki, mert az őt utánna küldötte. Miután az őrzési dijjat lefizette ez meg is történt s azzal Csere János elindult Felek felé s utközben talált kocsmákban bemenvén az egyes ruhadarabokat részint pálinkaért odaadta, részint elajándékozta. Szász Mihály miután megtudta, hogy a holmija mily áluton csalatott ki, a rendőrséghez ment s igy ennek segitségével sikerült mind a tettest, mint a tárgyak nagy részét megkapni.

A végtárgyaláson közvádló kérte, hogy Csere János csalás büntényeért (mivel a ruhák 68 frt értéket képviseltek) itéltessék el hat havi börtönre. A kir. törvényszék azonban tekintetbe vevén az enyhitő körülményeket, vádlottat három havi börtönre itélte, mely itéleten mind a kir. alügyész, mind a vádlott megnyugodtak.

2) B. . . . István ellen vagyonbiztonság elleni vétségért. (Elnökölt Bauer János, közvádló Drágos Elek.) A vádlott mint volt kolozsvári kereskedő 1870. május 4-én csőd alá kerülvén, jelenben azon csőd miatt állott a biróság előtt. A közvádló, tekintve, hogy vádlott ellen csalás büntényét felderiteni nem lehetett, miután azon a szakértők nézete szerint vádlott kereskedelmi könyvei hiányosan, ferditésekkel voltak vezetve s ez által több brüni kereskedő czég 4000 frton felül lett megkárositva, kérte B . . . Istvánt vagyonbiztonság elleni vétségben vétkesnek kimondani s ezért tekintve, hogy nevezett már egyszer kiegyezési eljárás általi bukást is követett el őt négy havi szigoru fogságra itélni.

Védő ügyvéd, Dobál Antal kétségbe vonja, hogy a vádlott könyvei rosszul lennének vezetve s a bukást csak is szerencsétlenségnek tulajdonitván, kéri, ha vádlott nem is mentetik fel, de csakis pénzbirsággal fenyittessék.

A kir. törvényszék vádlottat vétkesnek találta s ezért a fennforgó enyhitő körülmények tekintetbe vételével őt 24 napi fogságra itélte el. A vádlott gondolkodási időt kért, a kir. ügyész fenntartotta jogát az iratok közlése után nyilatkozni.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapeston márcz. 6. 10 ó. 30 p. d. e.
Érkezett márcz. 6. 11 ó. — p. d. e.

A képviselőház tegnapi ülésén több interpellátió s inditvány terjesztetett elő, azután a ház a méterjavaslatot tárgyalta s részleteiben elfogadta; a legközelebbi ülés holnap lesz. Hétfőn az osztályok a körjegyzői javaslatot tárgyalandják; ma a Deákkör tart értekezletet, melyen valószinüleg interpellálják Szlávyt a válság ügyében, melynek folyamáról ma sincsenek uj hirek. A kilenczes albizottság még csak kéthárom ülést tart, azután kezdődnek a huszonegyes bizottság tárgyalásai.

Királyunk ma nem érkezett Budára, mi nagy feltünést okoz.

Az angol parlament tegnap trónbeszéd nélkül megnyittatott.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, márczius 6. 1874.

— **A városi rendőrség** erélyes müködésének elismerésreméltó jeleivel lépten-nyomon találkozhatni. A belváros járdái mindenütt rendkivül tiszták, sőt az utczák naponkinti tisztitására is éber gond fordittatik.

— **A jótékony** nőegylet taltal vasárnap a redoutban rendezendő, tombolával összekötött sétahangverseny iránt mindenfelől élénk érdeklődés mutatkozik. Hölgyeink fáradhatatlan buzgalommal járnak-kelnek, tárgyakat gyüjtve a tombolára. A rendező bizottság kezei közé, mint halljuk, egész kis bazárja küldetett be a legszebb és legváltozatosb tárgy knak, ugy hogy azok, kikre a szerencse ezuttal mosolyog, valóban érdekes meglepetésben fognak részesülni. Hölgyeink bájos koszoruja s a jótékony czél mindenekfölött, reméljük oly társaságot vonzanak e szép mulatságba, mely a legfényesebb sikerrel koronázza áldozatkész nőink nemes buzgalmu tevékenységét.

— **József főherczeg** alcsuthi könyvtára igen becses szaporodást nyert azon könyvek által, melyeket részint József nádor, részint István főherceg, valamint Mária Dorottya főhercegasszony a hazában és külföldön gyüjtöttek, és a szerencsétlen István főherceg vigaszát képezték Schumburgban töltött hosszu számüzetése alatt. E gyüjtemény a schaumburgi várkönyvtárral együtt, a „Hon“ szerint összesen 22,000 kötetet és 3139 darab mümellékletet, térképet s hadi tervrajzot foglal magában s nemcsak tömegére nézve legbecsesebb hazánk magánkönyvtárai közt, hanem különösen belértékét tekintve ritkitja párját, a menynyiben irodalmunk minden ága gazdagon van abban képviselve; nem különben a hadi tudományokban igen gazdag ezen könyvtár, továbbá a külföldi irodalom nagy költséggel megszerezhető remek müveit nagy számban foglalja magában. A fennebbi számban még nem foglaltatik benn a József főherceg ő fősége magán-könyvtára, melyet — mint átalánosan tudva van — hazai irodalmunk iránt viseltetett kiváló előszeretettel gyüjtött. A becses könyvtár fölállitásával és rendezésével, Szinynyei József egyetemi könyvtár-tiszt van megbizva, ki jelenleg a könyvtárra vonatkozó egy mázsányi irományt, katalogusokat sat. tanulmányozza s reményli a rendezést még ez évben bevégezhetni.

— **Kóka István** csik-zsögödi tanitó vezetéknevének „Kókai“-ra kért átváltoztatása folyó évi 8,553. számu belügyminiszteriumi rendelettel megengedtetett.

— **Viktor Emánuel**, olasz király f. évi márczius 23-án fogja uralkodásának huszonötödik évfordulójának napját megünnepelni. A senátus már megválasztotta azon bizottságot, mely a királyt ezen alkalommal üdvözölni fogja.

— **Beküldetett** szerkesztőségünkhöz: „Község megye, állam.“ Falusi levelek, irta N. N. Revesmegye bizottsági tagja. Kolozsvártt, 1874, Stein János bizománya. A nagyfontosságu névtelen röpirat méltatást lapunk első czikkében nyer.

— **Az erdélyi** kincstári hatvan frtos ösztöndij illetményt, a vallás és közoktatási minister ur, az $187^3/_4$-ik tanév tartamára, következő tanulóknak adományozta: Mátyás János, Mózes Mihály, Vajda Emil, Péter József, Nappendruck Kálmán a kolozsvári r. c. főgymnasium, Bóra Sándor a n.-szebeni állam főgymnasium, Margineanu Emil a balázsfalvi g. cath. főgymnasium, Gergely Lajos a brassai főgymnasium s Poyu Sándor a brassai g. keleti főgymnasium növendékeinek.

— **A sz.-udvarhelyi** dalegylet, a zászlószentelési ünnepély költségeinek fedezésére e hó 1-én, a városház (most reáliskolai helyiség) nagy termében dalestélyt rendezett. Az előadott darabok müsorozata énekekből s szavalatokból állott.

— **M.-Vásárhely** városa egyik jeles fiatal orvostudorát Dósa Károlyt, városi alorvossá választotta.

— **Német** szinészek vannak M.-Vásárhelyt. Ha a társulat annyi pártfogásba részesüln mint a Csóka társulata, akkor aligha jobb nem lesz más alkalmasabb helyen próbálni szerencsét.

— **Egy áldozatkész** társulat. A középszolnok-zilahi takarékpénztári társulat az 1873-ik évi pénztári jövedelemből jótékony czélra a következő czimeken tett adományozásokat: a.) A zilahi inségesek segélyezésére 200 frt. 2.) Közép-Szolnokmegye inségesei javára 100 frt. 3.) A zilahi közkórház alapjavára 100 frt. 4.) A zilahi községi népiskolák szegénysorsu tanulói segélyezésére 50 frt. 5.) A honvéd menház alapjavára 10 frt. 6.) A zilahi tüzkárvallottak felsegélésére 18 frt 35 kr, összesen 478 frt, 65 kr. Ide nem kell commentár, eléggé beszélnek a számok.

— **A vlegyászai** hegység trahyt képleteit ismertette dr. Szabó József a magyarhoni földtani társulat ülésében. Felolvasó a mult évben a helyszinén tett vizsgálatában négy irányt követett. Az első irány a csucsai állomástól B. Hunyadig haladt a Sebes-Körös mentén. Itt van egy meredek sziklafal, melyben nagy mennyiségben fordul elő a dacit, tulajdonképen nem más, mint quart-trahyt. E trahyt csillámpala vagy greis alapból emelkedik ki. Egy másik faja a trahytnak, mely itt előfordul, szintén andesit-trahyt. Egy harmadik fekete szinü trahytot jellemez a benne előjövő dichroit. Akadt ismertető zöldes szinü trahytra is, melyben szintén lehető dichroit, Gyalutól Gyerő-Vásárhelyig más trahyton kivül egy fehér kőzetet, ugynevezett dométot talált.

— **Udvarhely város** délnyugati részén levő „Kuvar“ nevü hegynek egy részét a város szépitése tekintetéből lőporral épen most pusztitják. A bámulók közül egy leány kérdi a mellette álló parasztól, hogy mit csinálnak ott a hegyoldalában? Hát édes fiam! ogy tunel bebujt a hegybe, s a városiak félnek, hogy az veszedelmes állat, s azt lődözik.

— **Egy oláhfalvi** székely bemegy közelebbről egy Sz.-Udvarhelyi könyvárus boltjába, ki egyszersmind madár tömessel is foglalkozik, s kérdi a székelytől: Bátya! vannak e maguknál sasok? Vannak uram. Nem tudna nekem egy pár jó nagyot hozni? De igen! Egy pár nap mulva beállit az atyafi. Elhoztam a sasokat. Hát hozza be. De nem birom egyedül. A kereskedő is kimegy és látja, hogy két kapufélfát hozott, nem pedig élő sasokat.

Kivonat a „Hivatalos Értesitő“-ből

— Muntean Nicolainak szász-piáni határon fekvő ingatlanai april. 18-án biróilag elárvereztetnek.

— Ürmösi Mauer Károlynak M.-Vásárhelyt levő 8500 frt becsértékü fekvősége márcz. 27-én becsáron alól is el fog árvereztetni.

— Néhai Bartsai István örökösseinek Magureny községében levő fekvőségei aprilis 20-án eladatnak.

— A m.-vásárhelyi kir. törvényszék közzé teszi, hogy a Szakács Gyula ellen meginditott csődeljárás egyesség által elenyésztetett.

— Sz.-kereszturi Novák Antal kereskedő összes vagyona felett a csődeljárás megnyittatott.

— A deési törvényszék tudomásra juttatja, hogy Auspitz s Stilfried czég ellen folyamatba tett csődeljárás beszüntettetett.

— Rositzky Albert brassai festő összes javai felett csőd nyittatott.

KÖZGAZDASÁG.

A bogáncs vagy bogács

Felddiftel-Serratula arvensis.)

(Folytatás.)

Ki kell éheztetnünk ezen alkalmatlan vendéget. S miuthogy a felhozott példák szerint ily hamar kiéhezik, nem birhat oly szivós életerővel, mint azt neki tulajdonitni szokták.

Az utóbbi évben igen érdekes észlelet tétetett a bogáncsnak, különösen a gyomirtóvali kiirtására vonatkozólag. Szilézia némely vidékein ugyanis a parasztok tavasszal, midőn a téli takarmány már elfogyott, de a marhát kihajtani még nem lehet, bejárják a határt és kiirtják a vetések közül a fiatal bogáncsokat s összegyüjtve, mint igen jó takarmányt viszik haza marháiknak. Bizonyos vidéken egy tábla zabvetés azonban elkerülte ugy a tulajdonos, mint a parasztok figyelmét és a bogáncs nem lett belőle kiirtva. A tulajdonos e hibát csak későn vette észre, midőn a vetés már jókora nagy volt; ennek daczára a bogáncs kiirtását elrendelte. És mit tapasztalt? azt, hogy a többi vetések nyáron át, majd oly bogáncsosak voltak, mintha az ki sem lett volna irtva, mig az ő zabtáblája tökéletesen ment maradt ezen kellemetlen gyomtól. Ezen egyszerü tapasztalat indit arra, miszerint kimondjuk, hogy eddig a bogáncsot igen korán irtottuk ki. Oly későn kell azt tennünk, midőn a vetés elég erős az uj hajtásokat elnyomni: helyesebben azok kibuvását megakadályozni.“

Sok bogáncsot irtunk ki a gyakori boronálással, természetesen mindig akkor kell ezt tennünk midőn a szántóföldek már kizöldültek. Különösen a magról kelt fiatal, gyenge gyökérzetü növények pusztulnak ki ez esetben, leginkább akkor, ha a boronálás száraz időben eszközöltetett. Elejét vehetjük a boronálások által a szántóföldek elgyomosodásának.

„A mély müvelés és többszöri kapálás — kapás tövényeknél — leginkább a bogáncs gyökérzetét pusztitja; ha az utó növényben elő is fordul még, az rendesen csak a földbe maradt, dus tartalék tápanyaggal biró gyökérdarabok hajtásaiból áll.

Sórvetések, ha sórközök megkapáltatnak — mi azonban nálunk még rendesen csak a kapás növényeknél eszközöltetik, mint más gyomokat, ugy a bogáncsot is kiirtani képesek.

„Az egyes szántások kivitelénél — vonatkozva a bogáncs kiirtására — arra vigyázzunk leginkább, hogy a legmélyebbre szándékolt barázda oly széles lapos vasu ekével huzassék, mely a felforditott földszeletet alapjában egészen elmetszeni képes; az egyes gyökérdarabok a felszinre kerülve azután elszáradnak.“

Ha röviden összeakarjuk foglalni mindazt, mivel a bogáncsnok legtöbbet ártbatunk, ugy a fiatal, mint a már idősb növények kiirtását illetőleg: következő 7 pontot gazdáink figyelmébe.

1. „Kapás növény; sorba vetett repcze, különösen ha a sorközök megmüveltetnek; minek azonban viszonyaink között még nem érkezett el ideje.

2. Vigyázat a burgonya földekre, hogy azokon a bogáncs gyökeret ne verhessen és igy el ne terjedjen.

3. Jól talált sürü herevetés; leginkább 2 vagy 3 éves herések, képesek a bogáncsot pusztitni. . . . Ha a vetésforgásba a here felvéve nincsen, ugy legalább egy takarmánynövényt következtessünk a viszonyoknak megfelelő módon.

Erdélyi gazdasági viszonyaink között a most következő 4 pont érdemli meg különösen a figyelmet és lelkiismeretes keresztülvitelt:

4. Az őszvetés, illetőleg a vetőszántás vagy boronálás előtt hagyjuk a szántóföldeket kizöldülni.

5. Az őszvetések tarlóját boronáljuk meg idejekorán, még jobb ha exstirpáljuk. A tarlódöntést a kizöldülés után eszközöljük, azonban csekélyen, ez által a fiatal növényeket, a tél előtt eszközölt mély szántás által pedig, a gyöktörzseket pusztitjuk hatalmasan.

6. Az ősz szintugy a tavaszvetések szorgosan tisztogattassanak ki tavasszal minden gyomtól; de ne igen korán. Az idősebb növényeket 2—3 hüvelyknyire a gyomirtóval kell kiszurni, a fiatalokat pedig legjobb kihuzni.

7. Az utak, udvarok, szemét és trágyadombokon, a sánczok és vizvezetékek szélén, szintugy a miveletlenül fekvő helyeken egyetlen egy bogáncskorót se türjünk meg.“ Ne várja egy gazda sem a hatóságok felszólitását ez esetben, hanem saját hasznáért igyekezzék a kis mint nagy birtokos, válvetve, ezen sokszor hatalmas ellenséget kiirtani. Egy bogáncskoró ezernek szülője; irtsuk ki az egyet, mivel az ezerrel szemben fogunk győzni.

sz. k. á.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

228. 1874. (82) (2—3)
tan. sz.

Hirdetmény.

Mely szerént közhirré tétetik, hogy Zilah sz. kir. városában, az eddig házilag kezelt baromvásári vámszedési jog közárverés útján haszonbérbe fog adatni, árverési határnapul a városház nagy-termében **f. évi mártius-hó 23-dik napja reggeli 9 órája** kitüzetik, kikiáltási ár 3500 forint, bánatpénz ennek 10%-ka, az árverési feltételek az árverés napjáig a főjegyzői irodában megtekinthető.

Sz. kir. Zilah városa tanácsának 1874. február-hó 27-dikén tartott üléséből.

WARGA ENDRE, polgármester.
PÉLI SÁNDOR, aljegyző.

---

(85) (1—3)

Italmérésijog kihaszonbérlés.

Belső-Szolnokmegyébe kebelezett, s a Felső-Egres—magyar-láposi országut mellett fekvő Alsó-Szőcs birtokosságának és magának a 220 füstöt tevő községnek összesen 104 antiqua után arányositott italmérési joga f. évi **mártius 19-kén d. e. 9 órakor** a Domokos községében lévő szolgabirói iroda hivatalos helyiségében nyilvános árverés útján együttesen haszonbérbe fog adatni.

Miről az árverezni szándékozók a tulajdonosok által ezennel értesittetnek.

Kelt Alsó-Szőcsön, 1874. évi mártius 2-kán.

BETEGH KELEMEN, GRÜNSTEIN JÓZSEF,
s részes társaik.

Legujabban megjelentek és Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

A jezsuiták Magyarországon és egyebütt.
A Jézus társaság szervezetének, tanainak s müködésének ismertetése és a jezsuita kérdés Magyarországon. Irta THOLDY ISTVÁN.
Ára 2 frt 80.

GID.
Tragédia öt felvonásban. Irta Corneille Péter. Forditotta Greguss Ágoston. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Ára 60 kr.

GALILÉI.
Dráma három felvonásban. Irta Ponsard Ferencz. Forditotta Paulay Ede. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Ára 60 kr.

Három királyné.
Regényes korrajz. Két kötetben. Irta a „Picciola" szerzője Saintiné B. X Forditotta Csukássi József. Ára a két kötetnek 1 frt 60 kr.

Az anyagyilkos.
Franczia regény. Irták Belot A. és Dautin Gy. I—III. kötet.
Ára 3 frt 60 kr.

A drámai középfajok elmélete.
A Kisfaludi-Társaság által jutalmazott pályamunka. Irta Névy László.
Ára 80 kr.

A jövő század regénye.
Irta Jókai Mór. Öt kötet. Ára az öt kötetnek 5 frt.

A magyarnyelv szótára.
A magyar tudományos Akadémia megbizásából készitették, Czuczor Gergely és Fogarassy János. 28 füzet: Utálatosan — Vértörvény.

---

(4) (2—5)

Anatherin-szájviz

dr. **POPP J. G.** cs. k. udv. fogorvostól Bécsben, Stadt, Bognergasse 2. sz.
1 frt 40 kros palaczkokban,
legjelesebb szer csúzos fogfájas, a foghús gyuladása, daganata és ütsebzése ellen; feloldja'a meglevő fogkövet s gátolja annak újraalakulását, megerősiti a mozgó fogakat a foghús megszilárditása által; s midőn a fogakat és foghúst minden ártalmas anyagtól megtisztitja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz, eltávolitja a száj rosz bűzét csak rövid idei használat után is.

Anatherin-fogpép,

dr. **POPP J. G.** cs. k. udv. fogorvostól Bécsben.
E készitmény megőrzi a lehellet frisseségét és tisztaságát, azon kivül arra is szolgál, hogy a fogaknak vakitó fehérséget kölcsönözzön, azok romlását gátolja s a foghúst megerősitse.

Dr. POPP J. G.

Növény-fogpora.

Annyira tisztitja a fogakat, hogy naponkénti használata által nemcsak az annyira kellemetlen borkő távolittatik sl, hanem a fogak glazurja és fehérsége ie mindinkább gyarapodik,
Egy doboz ára 63 kr. o. é.

☞ Raktárak: Kolozsvártt **Binder J.**, dr. **Hintz Gy.**, **Engel J.** és **Wolff** gyógyszerészek és **Karvázy J.** Tordán: **Wolff** gyógysz. Dézsen: **Krémer Sámuel** és **Both** gyógysz. Déván: **Bosniaki** és **Gergely** s **Lengyel** gyógysz. Medgyesen: **Folbert** gyógysz. N.-Enyeden: **Oberth J.** gyógysz. M.-Vásárhelyt: **Fogarasy D.** Szászváros on: **Leonhardt.** Sz.-Régenben: **Traugot** és **Wachner.** Zilahon: **Weisz** gyógy z. Szilágy-Somlyón: **R. Tarsa** Ign. Szamosujvárt: **Placsintár** és fia gyógyszer. Bethlenben: **Bernádi** gyógysz. B.-Hunyadon: **Holczer** gyógysz. Tekében: **Wagner** gyógysz. Gy.-Fehérvártt: **Biró M.** gyógysz. és **Csiky K.** Balázstalván: **C. Schieszl** gyógysz. Bószörményben: **Lányi J.** gyógyszer. Nagy-Bányán: **Papp** gyógysz. Nagy-Károlyban: **Jellinek** gyógysz. Szinyer-Váralján: **Gerber** gyógysz. N.-Szebenben: **Sill Mih.**, **Müller** gyógysz. **Zöhrer**, **Steiner.** Brassóban: **Fabik** gyógysz., **Jekelius** gyógyszer. Segesvártt: **Teutsch J. B.** **Misselbacher.** Beszterczén: **Dietrich** és **Fleischer.** Tergovits Ed., **Nussbeck.** Textoris G. M. Gy.-Szt.-Miklóson: **Mikó M.** Sz.-Udvarhelyt: **Beczási Em.**, **Temmer E.** Brassóban: v. **Müller** gyógysz. uraknál.

SZABAD MEGYE!

(84) (1—*)

STEIN JÁNOS

erd. muzeum-egyleti könyvárusnál épen most jelent meg s általa minden könyvkereskedésben kapható:

KÖZSÉG, MEGYE, ÁLLAM.

FALUSI LEVELEK.

Irta N. N. Reves-megye bizottsági tagja.

Nagy 8-rét, 98 lap. Ára 1 frt. Postán küldve 1 frt 10 kr.

E legujabb politikai röpirat, melyet a hazai közönség figyelmébe ajánlani szerencsések vagyunk, magasan túl-szárnyalja a napi-irodalom ephemer értékü termékeit s **az europai állam-politika szinvonalára emelkedve,** valódi államférfiui tekintettel nézi át összes hazai életünk mezejét **s közvetlenül a gyakorlatiság teréről indulva ki,** mély belátásról tanuskodó szellemmel bonczolja a **helyzet gyöngéit,** egyszersmind **a megoldás practicus módozatait** is az olvasó elé tárván.

Szerzőt az **egyoldalu párt-szempont** szűk látköre nem tartja fogva, hanem számot vetve **a cultur-állam** feladataival és követelményeivel, **az állami czélok azon harmoniáját** teremti meg, mely nélkül **a haza** nem lehet **gazdag, erős, boldog.**

Szerző egyike azon valóban **magyar** állam-férfiaknak, kik a közélet terén tett hosszas szolgálataik gyakorlati eredményeit az elmélet mezején értékesitik. Föntartja **a magyar állam fönhatóságát,** szabad tért enged azonban **a törvényhatóságok autonomiájának** is. A **magyar haza** eszméje lelkesiti, de nem támadja meg **az idegen ajku** honpolgárokat sem. Méltányolja az állam **hatalmi czélját,** de kielégiti a polgárok **gazdasági, ipari, kereskedelmi és hitel-érdekeit** is.

Szóval: figyelemben részesiti a hazai közélet minden ágazatát s összes **belpolitikánk bajainak** oly megoldását javasolja, mely hivatva lehet **a legmagasabb intéző-körök** figyelmének lebilincselésére s ez által a **haza ügyeinek jobb irányba inditására.**

A **„Falusi levelek"** szerzője a **legmélyebb anonymitás homályában** kiván maradni, az olvasó azonban csakhamar meg fogja **„körméről ismerni az oroszlányt."**

EGÉSZSÉGES KÖZSÉG!

ERŐS ÁLLAM!

BOLDOG HAZA!

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.